

במשפט ובזכוכית המגדלת ואם המצא ימצא אח"כ לא ינתנה תורה למח"ש, והמח"ש יחיל שחלק על היעב"ץ החיל שחיב בדיקה בזכוכית המגדלת הבין כוננו לזכוכית המגדלת מאות פעמים ובלעזר א"א לראותו כלל, כאשר כוונתם לשון המט"ר, אבל באמת כוננו לסתם זכוכית המגדלת שמקיל על עין הראיה כאשר ראה המגדל בלשון היעב"ץ החיל, או על חילוק שקשה לעמוד עליו מחמת צבעו שדומה להירק שנמצא עליו אמנם משט שאין מה הלכה ששרץ שאינו נראה לעין הוי כמו שני מראה באתרו שאינו נראה בעין שכח המ"א בשם המב"ש וכשר כיון שהתורה תלה חכר בחיור והיור הוי דבר הנראה לעין, משא"כ בגורו וידן מה"ש בכלל ששרץ שאסרה תורה תורה צדק שיהי נראה לעין כל.

רק מה שהעין שולט בהם והחסיף ולא נזמנה תורה למלאכי השרת, גם באג"מ ויו"ד ח"ב סי' קמ"ז, ואבר"ש ח"ג סי' ל"ג כתב שדבר פשוט הוא שלא אסרה תורה חילוקים שראויים רק בזכוכית המגדלת, ואין זה ברה כלל, וכן הביא שם הרב השאל בשם זקנו האדון ר' שמחה זעליץ זצ"ל דו"ש בריסק בשם הגר"ח סולובייצקי זצ"ל, ומה נגע אסמ"א זו מה ששער בפי הבריות ששרץ שאינו נראה לעין לא אסרה תורה.

הנה כל זה רק בשרץ שא"א בשום אופן לראות בעין, מחמת קוטנו ושקורו בלשוננו מייקראו ונראה רק ע"י מכשיר מגדלת הקרא מייקסקא"א, אבל אם הוא קטן אפילו קטן ביותר אבל באמת אסר ואפשר לראות בעין הרגיל, אלא שקשה מאוד לראותם תוך עין רב

הנה כל זה רק בשרץ שא"א בשום אופן לראות בעין, מחמת קוטנו ושקורו בלשוננו מייקראו ונראה רק ע"י מכשיר מגדלת הקרא מייקסקא"א, אבל אם הוא קטן אפילו קטן ביותר אבל באמת אסר ואפשר לראות בעין הרגיל, אלא שקשה מאוד לראותם תוך עין רב

והנה י"ל החיור ומצוה קטנה כתב

ומשמעו בסתם זכוכית המגדלת להקל מעליו הראמנות הרא"ל, ודאי זה שרץ שחסרה תורה אותם, והאונים החיל זצ"ל

אסור לסנו כי אינם נזכרים ע"י בגד דק מאוד חשש וכו' אפילו יסנו ע"י בגד דק מאוד יסנו כי חילוק מה לא יעבור המסננת, וכיצ"ל כתב בדר"ת וסק"מ) בשם שר"ת דב"ח וחי"ב יור"ד סי' נ"ד ותולעים שבמים יעבורו אפילו ודך בגד מסננת ואסורים, ונדואי אותו התולעים העוברים סילו בגד דק א"א לראותם אלא ע"י הסתכלות רב מאוד ולעין חשש כמ"כ הח"כ בעצמו שם, וכן כתב בערה"ש הח"ל וסק"ל) שבמה שהעין יכול לראות אפילו בגד חשש אפילו דק מן הדק הוא שרץ אמור ואסורים דבר תורה, וכל חששים שבמביל"ץ שדנו בה גורלי המוסקים, הוא קטנה ביותר שערך צמנים גדול לראות כמ"ש

והמשמעות, וגם לעין חשש או אור אחר, ומשמעו בסתם זכוכית המגדלת להקל מעליו הראמנות הרא"ל, ודאי זה שרץ שחסרה תורה אותם, והאונים החיל זצ"ל שחזרו ויורו הקרא מייקסקא"א כ"ל פעמים יותר ויותר תולעים שממש א"א לראות בעין הרגיל, והם אותם שקורין חייזקים, וטעם חכר כיון שא"א לראותם בעין אינם בכלל ברה ושם משאל קרא יל הגי"א בכה ולא במעל, וכאשר שזכוכית המגדלת הרגילים שאנו משתמשים בהקרא מעגריפעי"צ נלא"ץ אפילו אותם שמגדלי החיל זצ"ל י"כ פעמים, פעולתם רק להקל על העין ולהזהר חכר שראוי, וכו' שיעשה מדרב שרא"א לראות בעין שיהי נראה, ונדואי אסורים מן התורה מחמת שרץ, וכמ"ש כבר ביט"ץ והבא דר"ח סק"ד) לגבי אורז המתולעים בגימטה ומלפניו דבורך לוח

הרב מנחם מאיר ווייסמאנאל

ר"ב דקדוק תורת המיד רבינו יצחק מאנסי נ"י

תולעים שאינם נראים לעין

שער א"ה ותולעים סק"ד) וכתב מהר"ם אהרן (ותולעים) שאין נראים רק ע"י זכוכית המגדלת הקרא מייקסקא"א לא אסרה תורה, והם רק ברה ולא במעל, הרי שחזר אותו שלא נאון לעין רק ע"י זכוכית, וכל שלא נראה בעין אינו בפיטעל מן שרץ כלל.

וכ"כ בטט"ר ומה"ר קר"א סי' נ"ג, והבא דר"ח סק"ד) וכתב דזכוכית המגדלת אינו מקיל ואינו מחמיר, כלומר אסור וואים רק ע"י זכוכית המגדלת ובלי זה א"א לראות את חילוקי אינו אסור, והבא שחכמי הטבע אמר שאם יסתכל אדם ע"י זכוכית ה"ל לחסר כל מים יראה יבחושים לרוב ולית דוש לי שהרי אינו נראה בעין הרגיל, ולא אסרה אותם תורה, וכיצ"ל כתב מה"ר משאש ובש"ח מים חיים א"ח סי' ר"ט) על אחריו שגורד לא נמצא בו מים, אך ע"י זכוכית מגדלת נאון בו כמה נזכרים עם חסרונות, והעלה שהאמורג כשר למחזור, ואין לדין אלא מה שעיניו ראות, שאם נחשד לראיה בזכוכית מגדלת מעולם לא נאכל בשר שהריאה ושאר איברים יראו כמקובלים, וכן בדיקת התולעים במים שראו דברים, אלא ודאי שרק למראה עיניו ישפוט.

וכ"כ בערה"ש סי' פ"ד סק"ל) והחסיף כנ"ל שכל מיני מים ובמבט מן עינים מלאים חששים קטנים שאין העין שולט בהם, מ"ש אינם אסורים ולא אסרה תורה ישפוט.

שלום ישעיה רב מר יודי ומר חביבי וידיד כל חי, כבוד ה' עליך יהי חמה אחרי ביאת השלום ביאות ונכבדו

הנהיגה על אשר דברנו שהמסקות ליתר חזקים הכשרות על מהר"ר רב"ן והמג. Pe filling) וכיצ"ל שיש בהם מרי הנקרא רעספנעי"ל נפסל רעספנעי"ל ש עז אשר נבוא על המחרון האין לודואי שאינם מתולעים בכלל, כי לעיל נראה על אף הקוין המפורת של שיתוף והחצה שזה מסיר רק התולעים הגדולים קצת, אבל ענין שאריו שרצים קטנים פזיז ונראים כמו נקודות וכתמים שחורות ונזכרים על המר, אשר המוסמים מעידים שזה תולעים, וכן יוצאין חתוצאות ע"י בדיקה במעבדה.

וע"י טענת ואמרת בשמרא דמאמר חזקים, שמתולעים האלו הנשארים אחרי החחצה אינם נראין לעין, ונראים רק אחר עין והסתכלות רב והתאמצות העין, ורק אז עומדים עליו שזה חשור הקטן רחש הוא, והבדיקה צדק להיות ע"י זכוכית מגדלת, והמוסמים המעידים שזה תולע מסיבות הודעות להם, ובעין זה לא אסרה תורה, וכן נסח עמא דבר שכל שאינו נראה לעין אינו אסור משום שרץ, ואמרתו לך דברם בגי, ולהוצאות הענין אף כי לא חישנו בה דבר אע"פ על הכתב.

אז הנה מקור האי דבר שדוקא שרץ שגורא בעין אסורה, טעם מגמת אדם

ז' ויש שסומכים עצמם שהואיל והמרי זהו נתיסק הרבה ונתמנע עד שכל חתול שיש כבר אינו בריה ובטל בסי', ואין כאן כנה לבטל שהרי לא בשביל ביטול ממעכבים ומרסקין אותו אלא כי כן צויר המאכל הזה, ואין כאן צדום אין מבטלים אסור לכתחלה, ולפי"ז א"א לסמוך על זה כלל שהרי אפילו נסתלק כל שיכול להכיר את האיסור אינו בטל, כמבואר בתוס' ובכל הראשון. והפסי', ובמו שסיים החכמ"א וכלל נא סי"א, ומקורו מפר"ח ויר"ד סק"ד וי"ל כלל של דבר אין היבש מתבטל בלח ואין הלח מתבטל בגוש כיון שאינם נבלים ויכול להכיר האיסור, ואפילו כבר נתבטל והוכר האיסור כגון שנתערב חטים מצומחים עם חטים שאינם מצומחים כיון שיכול להכיר את האיסור ולהסיר אפילו ע"י טורח גדול, ועי' פרמ"ג וסי' פ"ד שפ"ד סק"ד דל"כ משמע שאפילו ניכר ע"י טורח מקרי ניכר האיסור, וכלישנא דחז"ל ונתרבותי, ונשתאסור ניכר לא מקרי נתרבותי, וסי' פ"ד סק"ד וכן כתב להדיא בשו"ע וסי' פ"ד סק"ד, וחוסיף עוד בתוך דבריו דאפילו אם יש אחד שיכול להכיר את החתול המרוסק ורק על ידי טורח אינו בטל דמי ניכר האיסור. ושקיער נישות היינו שאין העין מכירת כלל, והרי אפילו אם נניח שהחללים הללו נתמנעו מ"ע יש חתוכות

1. ואם לזה שייכת למה דיו"ד צט ס"ד, דהתם איירי בחלב שברר מתבטל ואינו ניכר כלל רק יש אמצעי לחזור ולהקפידא שאז ימסד, משא"כ באותו הזה האיסור יש עממים שיכיר בהדבה הסתכלות, וזא משגיח ניקל להפסיד, והקשיף הזה יש רק להכיר, ואינו דומה לחלב בדבש שמתקן בה המאשינים, שהתם יש קשיף בעצם המתדיר.

קייטנו אלא ע"י שירוצו וריחושן מזה נראה פי ראותי הריחש בקטיון גדול כזה אינו בכלל שרץ, אלא שאסור מטעם שברא"ה ע"י רחוש שרדוש, אלא שאין זה ראי' כלל, והרשב"א לא קאמר שהיו שיעור גדול וניכר של שרץ, אלא שחשבוני מניין לו שזה באמת שרץ, אולי זה חלק ממנו או סתם דבר שחור, וע"ז אמר שהיה על אצבעו וראה שרדוש, ופשוט.

ג' ושמעתי מתח"א שהבא ראי' מהפליגי וסי' פ"ד סק"ד, ואף אם יש חתולע אינו יכול להוראות לעין כלל כי לא אסור משום שרץ, ואלא כהפוסקים הל"ל שהקילו אם א"א ליראות כלל בלי מיקרא"ם, דכתב וכתולע שנתנא במקום שבין הקלמה והמרי ונורח אף ש"א לחוש כלל, הטעם לאסור אף שכלאסור אין לו מקום לחוש כלל, וע"ז הסביר דטעם כל דבר יצור תחלתו קטן ביותר בתכלית הקטנות עד שאין חזון יכול לשלוט בו ושוב מעט גדול נגדל עד שמלא כל מקום חצר שלא יוכל לחוש, וקודם שגדול שאלה ה"ל חזר ה"ל יכול לחוש, ומבאר חז"ל ה"ל ראי' מו דאף קודם שגדול שאלה ה"ל להראות לחוש הרי"א מ"ע אסור מפלמו מטעם שאי רחוש, ולפי"ז אין מזה ראי' דהרי מעט מעט נתגדל עד שמלא המקום חצר, הלא ה"ל גם זמן שהרי קצת גדל וכבר נראה לעין ומ"ע לא מילא כל מקום חצר ובמו רחוק רחוק כבר ר"כ, ולא ברע שמלא המקום חצר אז נעשית נראה לעין, והפליגי קאמר רק שירדח קצת קודם שחזר ממלא מקום חצר, וגם אין אנן צריכין לחזק ולומר שאותו שאל"כ נראה לעין אסורים אפילו קודם שגדול לשיעור ראות העין.

מסומכים בעל יראה הנדוקים ומנוקים אותם מרחש חולקים קטנים הנמצאים מאד מאד בימי פסח ואינם ניכרים לחלושי ראות, ע"כ מן שאין לו גבית מי שיבדקו בראי טוב ליתק המכא"ש שקורין קר"ן, ואם הוא נמנה שלשי בשמה [פסחים י"ט ע"א] והמסא הוא הראשון ומצוה מן המובחר, מ"ע הלילה להכשיל בלאו א בלאו הרבה אפילו בפסח פשוט קיום עשה דבנע, וטורח בזה"ל דרמנן, ובמריט שאפשר לקיים שניהם ע"י תכא"ש שקורין קר"ן, ואם יש רמז בסמא דחם רחמנא ע"ל, את נאמר דתכא"ש ר"ת תמור מספרים כבוד אל.

ב' וראיתי בספר שמורת שבת בהלכותה ופי"ג הערה ק"ח הביא משם מרש"א ז"ל ודחילה רבה לומר מרחש גדול וקולא גדולה, דאיתו הנניעות שנתנאם על מני פירי כגון פירות וכו', דא"א שגדול למעב שיוכל להבחין אותם בהחש"ל שייך לכנות בשם שרץ חשוך על הארץ ומתורים, וכיון שגדול לו מבאי בותו של החו"א שחשש לזם ואסור, וגם נודע לו שכניעות הללו לפני ששתיכות בקליפות המנו עולות יכולים להרגיש בחיותן, חזר ואסר.

וכאמת מה שרי"ל ס"ל להאמר ז"ל לומר דאיתו תולעים שא"א להבחין בהחש"ל אינם בכלל שרץ, לכאורה מקורו מברכי הרשב"א שרי"ת ח"א סי' ע"ה שכתב אותו מפליג מצוי בהם במקום הרחש מקום שחר וניכר ראשו של רחש ונמנו אינו ניכר דנראה כחפץ עצמו וכך ואסור הרשב"א מטעם שניטה שנטל אותו ממקומו והניחו על אצבעו והי' רחוש חולק, וכיוצא בזה רש"י במסכת עירובין וכו' א"י ר"ה (בנעין) רש"י במסכת עירובין וכו' א"י ר"ה (בנעין) דבר שהוא ג' בארץ ואינו ניכר מפני

הפוסקים, והפוסקים שרנו בזה לא אשתמטתי, למאד מזה לומר היתר הואיל ורינו נראה לעין, והב"ח היתר מטעם שלא פירש ובהדיא קאמר שלא ניכר אלא לאור השמש בזה אור.

ג' פ"ה"ל (וסק"ל) לעין אקספונא כתב שפצוי בה תולעת בתוך חרוץ עצמו, תיעוק הבריקה לתקועד כל קולק וקולק נגד השמש והרבה פעמים צריך אפילו משמש בידים להקטיד אותו, גם בתכא"ש ה"ל כתב דאם נראה לעין השמש בכלב אסורים וגם שם וסי' כח משדבה אורות חתולעים הנמצאים על הרג קרפיו, וכן במרי תואר (סק"ד) כתב ויש מו עש הנקרא בובאל ותער עשוי גרענים קטנים לאין מספר ונמצאים בהם תולעים קטנים שאין העין יכולה לשלוט בהם ואסורים דבר חזון, ובריקה אנו סודר דלא שכינה בהם ובטול לא שייך בהם כי יכולים להמצא ע"י בריקה גרעין בברעין, ובשאלות עי"ב וחי"ב סי' קי"ד כתב והמין חשוי הוא הפנימה וה' ג"כ ישנו בבריקה ע"י תימום ומבדק נמי בשמשא.

אחת הראות דעת בכל זה שפ"ש במנהגי ח"ס, שמקור לקח כל שנה חזרת שנקרא סלאס, ואיתו בחורים יר"ש ה"ל מופקדים לברור ע"י כל ראי' שקורין שחשבוני, שלא דעת הידאה הוא כמו שחשבת לומר אלא שזה חלמה ושרות חזון, והשפסקי"ה חזינו זכוכית המגדלת כמה פעמים בכלב, והשמשו בה רק להקל על חשך שלא יצטרך להחזיר ולהתאמץ כ"י בבריקה, וזה רק כמו לחז"ל את העקלקלקיך כשהוא הטבעי אינו מספיק, וכן באמת יש בש"ח ח"ס וא"ח סי' קל"ט ז"ל רחוב אד ריגל אני לדרוש בשבת הגדול כי שאין לו אנשים מיוחדים

